

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

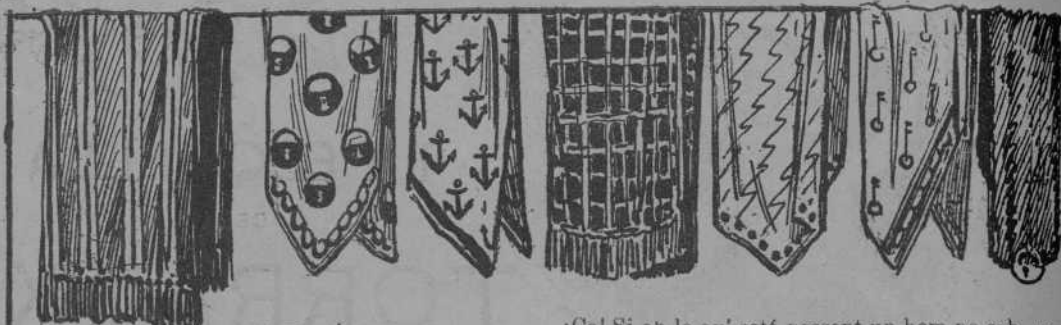
Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba - Puerto Rico, y Extranjer, 5

L' ESTIU Y L' HIVERN

—Adiós, amich Hivern, fins à la tornada. Y celebraria que *tot aixó* no fos res.

FÁBRICA DE TAPABOCAS.—GÈNERO DE TEMPORADA

CRÒNICA

¿Qu' hem de fer caballers?

¿Contém un quènto?
Aquí va.

—Una vegada era un rey....

Tingan en compte 'ls lectors que la censura prèvia revisa els originals y tassa lo que creu que no ha de publicarse.

¿Veuen aqueix gat?
Ve.s'hi aquí 'l quènto acabat.

.

¡Bah, bah! Deixémnos de rondallas, qu' es ben vist que avuy no está ningú per quèntos.

Potser sí anessem á donar un volt pels jardins flayrosos de la poesia.... Aixó sempre consola.

Vina ¡oh gran Espronceda! en la meva ajuda. ¿Per quina de las tevas composicions vols que comensi?

Que ho decideixi la sort. Obro 'l llibre al atzar y trobo 'l magestuós himne dedicat al astre rutilant del día. No vindrá mal avuy que la temperatura va refredantse.... avuy que tot hom está encongít.

¡Quín cant mes hermós!
¡Y que bé comensa!

«Para, y óyeme ¡oh soll yote saludo!»

—Ola xiquet: ¿qué 'm deyas alguna cosa?

—Home Sr. Sol, per favor: no 'm comprometi. Vosté com á diputat es inviolable, mentres que nosaltres, ¡pobrets!....

.

Casi tenim per un designi providencial que 'l senyor Sol y Ortega haja vingut á interrompre'ns á lo millor del nostre entussiasme.

¿Ahónt hauriam anat á parar si comensém á deixarnos arrastrar per las ardentas y vibrants inspiracions de un poeta que podrá ser tan gran com vulgan, pero que al cap y al últim era castellá?

¡Ca! Si ab lo qu' está passant un hom no sab per quín cantó girarse!

Seguim, seguim los gustos del día; siguém cataláns avants que tot; cataláns fins al moll dels ossos. ¿Per ventura no 'n tenim aquí de poesia; que haguém de anar á enmatllevaria en las áridas terras de ponent?

L' ayora musa popular cubert ab la caputxa 'l caparró y empunyant la filosa, trasca pels prats florits y ab los reflets dels aucells uneix sos cants ingenuos.

Reprimim l' alé y ohimla, que ara canta:

«¿Qué li darém á n' el noy de la mare?

¿Qué li darém que li sápig a bó?...»

Pansas y figas y mel y olivas,

pansas y figas y mel y mató....»

¡Oh musa!... Benehida sigas!... Benehida mil voltas ja que 'm portas de la má per uns caminets fressats y planers, que fins las criaturas poden recorrer sense perill de caure.

A tú sí que 't deixarán viure tranquila.

Ves cantant, ves cantant:

«Lo gegant del Pi

ara passa, ara balla:

lo gegant del Pi,

ara balla pel camí.»

¡Molt bé.... Admirable!... Pero ey, has de fer constar que ab aixó del *gegant del Pi* no aludeixes poch ni molt á aquell fulano, que desde la roca tarpeya de la Plassa de Sant Jaume se 'n ha anat al Capitoli.... de Tolosa.

Canta'n un' altra:

«Qui juga á dá pinyols....

qui juga á dá pinyols....

un, dos, tres.»

Musa: no t' emboliquis: els pinyols son dusos, y á lo millor s' atragantan....

A veure.... Un' altra:

«No me l' encendrás

el Tío, tío Fresco;

no me l' encendrás

el tío del detrás.»

Vaja, musa, adieu.... Ja veig qu' estás de broma. Y al despedirme de tú, consti que celebraré no te 'l encenguin, perque si te 'l encenguessin, com que 'l foch....

.

Ningú está avuy per quèntos, ja ho havém dit, y ara afegirém que tampoch está ningú per cansons.

¿De qué, donchs, farém manegas?

Tal vegada si ressucitessem historias antigues... alguna anecdota curiosa, pintoresca, 'ns serviria pel cas. Com per exemple, la del famós Bernat Xinxola.

Era aquest personatge un fusteret y un progressista entussiasista.

Un día varen sentirse per tots los carrers de Bar-

celona tochs alarmants de generala: la milícia nacional va reconcentrar-se a corre-cuyta, va pendre posicions, se va batre ab son valor característich, va triunfar, se va constituir una Junta, y 'ls que la formaren, entre 'ls quals hi figurava 'l fuster Xinxola en qualitat de secretari, se trobaren ab que no sabian perque s' havian batut ni lo que volian. No obstant una cosa ó altra havian de fer, y donaren una alocució al poble plena de vaguetats y de paraulas buidas que terminava ab lo següent lema: *Patria y libertad*, y ab la següent firma: *Bernardo Xinxola*.

Desde llavors va quedar viva la frase: *Patria y libertad*. *Bernat Xinxola*.

Sols per lo que té 'l fet de curios, y sense ni sombra de propòsit de fer comparacions....

..

Caballers: ja 'm sembla que hi trobat un salvavidas: decididament m' acullo al rengló de las *gacettillas* ignocents.

«Dias enrera a Collsuspina, quatre lladregots anavan detenint y robant als carreters que passavan per la carretera de Vich a Moyá. A un li prengueren quatre duros, a un altre dotze pessetas, a un altre set pessetas y 'l rellotje. Los lladres no eran de aquest país.»

Quan los carreters continuaren lo seu viatge, deyan:

- A mí lo que 'm dol son els quatre duros.
- A mí 'l rellotje y 'l susto.
- Donchs a mí—digué 'l altre—¡mal rellamp es-

tabelli a tots els lladres! lo que m' ha fet mes rabia es que siguessin castellans!

Un' altra noticia y acabo.

De uns quants dias ensá la temperatura ha refrescat notablement. Lo termómetro baixa, y la gent cuyta a posar ma a la roba de hivern: flassadas al lit y abrichs sobre las espatllas.

De aquella caloreta agradable que reinava dias enrera ja no 'n queda sino 'l recort. L' estiuhet de Sant Martí ha obert las portas al vell hivern, que si bé encare no las ha passadas, deixa ja sentir 'l alé gelat de la seva tos asmática y dels seus estornuts esgarrafosos.

Y ara no diguin, que al final de aquesta crónica insustancial, no 'ls dono a lo menos una *noticia fresca*.

P. DEL O.

! !

Vestit elegantment vaig aná un dia a trucar a la porta d' un Rotschild, y, sense mica de reparo, prompte me van obrir.

A la mateixa porta al cap d' un' hora vaig tornar, fet un nyébit, a trucar; y, en lloch de obrirme, van donar un' altre volta a la clau!

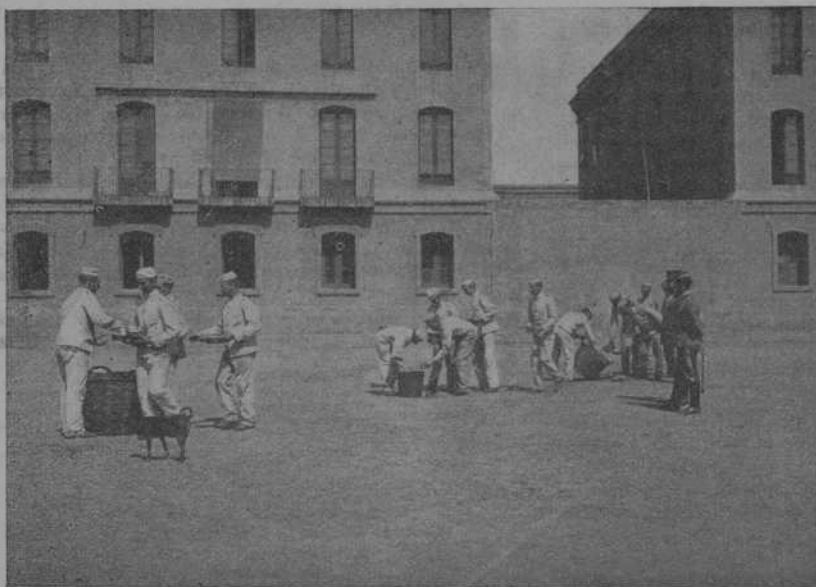
RAMÓN PICAS.

LOS MÉS PERJUDICATS

—Si no autorisan los *concerts económichs*, estém perduts, companys.

QUADRETS MILITARS

(Inat. RUS, col·laborador artístich de LA ESQUELLA.)

L' hora del ranxo.

EL XIU-XIU DE LAS LLETRES

Quan la *Marinoni* parà de rodar, y 'l darrer caixista y 'l darrer maquinista passaren la porta, deixant la imprenta silenciosa y deserta, las lletres van alçar el cap y comensaren á sortir de las caixas.

La A fou la primera que s' atreví á obrir la boca.

—¿Ja son tots fora?

La I, nerviosa y encarcarada com de costúm, donà una mirada al seu al·rededor y respongué:

—Tots. ¡Gracias á Deu!

Ni una sola lletra quedá en son puesto. Totas, de la primera á l' última, abandonaren lo seu caixó, y en menos que canta un gall se trobaren reunidas demunt de la taula del regent de l' imprenta.

—¡Quín día avuy!—exclamá la G, ab visible fatiga.

—¿S' ha treballat?—va preguntarli la T estirant peresosamente los brassos.

—No hi sossegat un moment. General per aquí, General per allá, lo General aixó, lo General alló... Sempre la ditxosa G en dansa.

La O, rodona com un canonge, va posarse á riure.

—¡Filla, paciència!

—¡Oh paciència, ja ho dius tú! Es que fa un re·mat de temps que no paro. Sembla que sigui la lletra de moda. Ara, empleada ab lo General. Avants, no podia sortir dels Gremis. Els Gremis, naps, els Gremis cols, els Gremis xiribfas... Us dich que arriba á marejar tanta predilecció.

—Si ¿y jo?—saltá la C, molt disgustada:—¿Vols jugar que traballo més que tú?

—¡Cal

—¿Ca? Mira: primer va tocar-me servir al Concert. Hi havia días en que la paraula Concert, ab la C molt grossa, sortia quatre ó cinch centas vegadas.

—Pero ara aixó s' ha acabat.

—Si, el Concert sí; pero acabat el Concert, ha vingut la Censura. La Censura no permet... la Cen-

sura impideix... la Censura ha tatxat... No son bromas: estich que no puch dir faba.

—En cambi—exclamá alegrement la R—á mí días há que 'm topa. No faig materialment res. Dugas senmanas enrera, prou deuriau haverho vist, tot era jo. Regió, Regional, Regionalisme... No hi havia ratlla que no 'm necessités al menos un parell de cops. Avuy, tot s' ha parat en séch; no trobaréu una R ni buscantla ab un fanal.

—Noya—digué la P, mal humorada:— á la quenta la teva feyna me l' han endossada á mí.

—¿De veras? ¿En qué t' emplean?

—En Pagar. Es el verb que ara s' usa més.

—Es veritat—replicá la V:—jo, qu' exceptuant la mica de servey que faig á n' en Villaverde, no tinch gran cosa en qué ocuparme, m' hi he fixat.

—¿Y de mí, qué 'n dihéu?—va preguntar la Q bellugant ayrosament la quía:—¿heu vist quina sa lida tinch?

—¿Molta?

—Prodigiosa. Repareuho; casi tots els párrafos comensan ab Q. ¿Qué passa? ¿Qué diuhen? ¿Qué saben? ¿Qué contan?...

Al sentir aquesta fanfarronada, la S no va poguer contenirse.

—Desengányat, noya—digué, mirant descaradament á la Q:—la gran lletra, ara com ara, soch jo.

—¡Vaja, alante!

—¿Que te 'n burlas? Ves si la paraula Silenci no comensa ab S.

—Bé—observá la M:—es que 'l mot del día no es Silenci, sino Muixoni.

—Dígali barret, dígali sombrero.

—Ni la Q té rahó, ni 'n té la S, ni 'n té la M:—replicá seriament la X, creuantse de potas.

—¿Donchs qui 'n té per tú?

—Jo y ningú més. La lletra simbólica soch jo. X, la incógnita. Jo sola ho expresso tot.

—¡Ganas!—va cridar la A, una mica amoscada:—la que avuy té més forsa y expressió es una servidora. La A, ajudada únicament ab una trista y, la Ay, el suspir, el gemech, el plany...

—¡Ep, ep!—va dirli l' Admiració, interrompentla:

—¿Y ab mí que no hi pensas? ¿Qué seria l' Ay, sense una Admiració al davant y un' altra al darrera?—

Aquí l' Interrogant va clavarhi cullerada.

—No vull negar lo mérit ni las circunstancias de l' Admiració, pero consti que lo que jo faig avuy es colossal. L' Interrogant es la salsa de la majoria dels conceptes. Continuament estich en activitat. ¿Ahont aném?... ¿Fins quán?... ¿Durará molt aixó?... Soch el signo indispensable.

La majoria anava ja á confessar que l' Interrogant tenia la rahó á cabassos, quan una veu estrident va deturar de cop lo seu fallo.

—¿Encare us deixaréu enganyar?—digué la U posantse en mitj del grupo.

—Oh!... Es que l' Interrogant....

—L' Interrogant—insisti l' *oradora*—es un infelís que s' atribueix una importància que no té. Com tampoch ne té la P, ni la A, ni la X, ni cap de vosaltras....

—¿Quí es que 'n té, donchs, per tú?

—¡Aquestos! ¡Aquestos son els amos!

Y al dir aixó, senyalava á una colla de Punts suspensus, que s' estavan en un recó, serios, callats y enigmátichs com sempre.

A. MAROH.

RAHÓ SÓLIDA

—Acosta't més, videta, que ta mare es al recibidó.

que fingint una veu escanyolida conversa ab un senyó.

—¿Que 'ns pot veure?

—Ara no, qu' está d'esquena;

la ocasió aprofitém atánsajut un xieb més, no siguis tonta qu' aixís el temps perdém.

—Té, vaja.

—Eccolo qua.

—Ay! La cintura.

—La trobo tan sublíml!...

—Bé, bé, no apretis tant, y ara!... que 't pensas qu' estás premsant rahim?

—Acota més el cap perque ja friso per estamparte un bés.

—Aixó no ho probia pas, tinch molta angunia ¡si la mare 'ns vejés!

—Fuig, dona, no 'ns veurá, jo ja vigilo los moviments que fá.

—Veurás, noy, els petons qu' avuy vols ferme ja me 'la farás demá.

—Guardarlos no pot ser de cap manera, ¡no siguém ignocents!

no veus que si 'ls guardés, demá á aquest' hora serian tots dolents ...

Pro, calla, qu' ara veig ... ¡aixa aquí, apreta!

qu' es murri aquell senyó, *bombardeja* las galdas de ta mare d' un modo que fa pó.

—¡Jesús, María, Joseph! quedo parada, donchs ja qu' ella obra aixís,

tens llibertat d' acció, no vull que 'm planyis fesme'ls d' en sis en sis

—¡Uva! té, té y té: encare que 'ns vegi no podrá dirnos ré,

ella prácticament ve á demostrarnos del modo qu' ho hem de fé.

Macatxo, ara 'ns ha vist y revifada ve aquí directament;

no temis.

—¡Aisa *amigu* quin escándol!

¡Aixó es massa indecent!

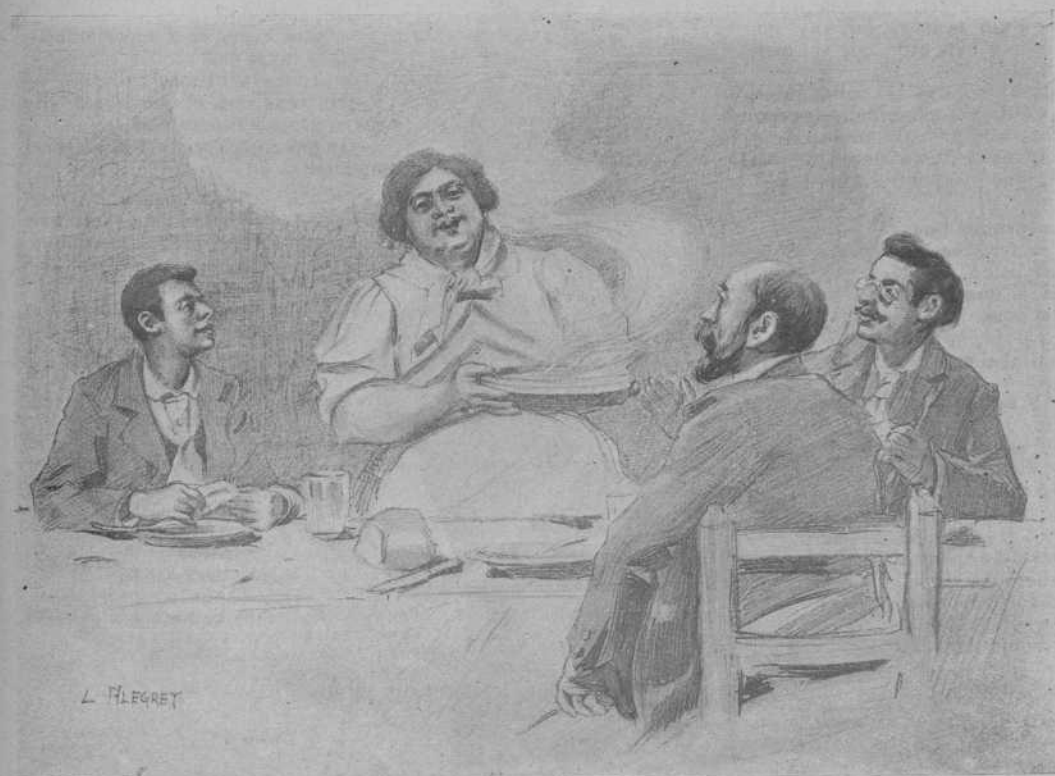
Vosté ja pot sortir d' aquesta casa, no vull accions semblants.

—Nosaltres també hem vist que aquell fulano n' hi ha mesurat bastants.

—¿Qué diu ara aquest ximple? No 'm sofoqui ni m' armi bat-y-bulls

perque tinch wala baba y si m' enfado

CASA DE DISPESAS

L. FLEGREY

—¿Arrós altra vegada?

—¿Y qué? ¿D' aixó 's queixan? ¡Ditxosos els que poden viure sempre d' arrós!

LA CAYGUDA DE LAS FULLAS

—potser li treuré 'ls ulls!
—Ho nega, després que....
—Qu' ets poca solta
encar que fos vritat
jo ja ab aquestas cosas hi estich feta,
y á més, ja tinch l' edat.

ANTÓN DEL SINGLOT.

EL TIMBAL

La dimissió de.... No; aquest punt val mes no tocarlo.

La manera de resoldre la.... Tampoch: no 'ns enredém.

S' assegura que 'ls.... ¡Enrera, que aquí 's pct relliscar!

Verdaderament, la situació de la prempsa es avuy si fa ó no fa la mateixa que la del noy del timbal.

¿No 'l saben aquest quènto?

Ja 'ls el contaré: l' ocasió no pot ser més oportuna.

Era un noyet, viu com una centella, á qui 'ls Reys, un any que va posar la sabata al balcó, van portarli un timbal.

¡Quina alegría la pobre criatura! Era un timbal magnífich, de pergami tintant, adornat ab molt salero, y acompanyat d' un parell de bastonets, que havían de servir per tocarlo.

Lo primer que 'l nen va fer al retirar-lo del balcó, va ser corre á ensenyarlo al seu pare.

—¡Miri, papá, quín timbal més hermos!

—¡Y tal! Hermosíssim.

—Y es meu, meu!

—¡Vaya! Teu y de ningú més.

La criatura s' encaminá al seu quarto, decidit á aprendre 'l maneig del timbal fins á sortirne mestre.

Se penjá l' instru-

ment al coll, valentse d' un cordillet, empunyá las dugas manetas y ¡á la una, á las dugas, á las tres!.... ¡Rataplán!

¡Qué bé sonava!.... ¡Ab quín gust el tocaría per fer els soldats!.... Y tornava á probarlo!.... ¡Rataplán!

A lo millor arribá á sos oïdos un crit de son pare:

—¡Pepito!

El xicotet continuá repicant ab ignocent entusiasme.

Pero altre cop, y ab més forsa que 'l primer:

—¡¡Pepito!!

—Deu ser que vol que hi vaji—pensá la criatura, dirigintse á l' habitació ahont hi havia 'l seu pare.

Aquest va rebre ab un crit.

—Pero Pepito.... ¿qué fas?

—¡Jo?—respongué 'l baylet, esporuguit, ignorant per qué 'l renyava.

—Sí, tú: ¿qu' es aquest escándol?

El xicot no podia compéndrel.

—¡Jo, escándol?

Son pare comensá á impacientarse.

—¿Qué feyas ara?

—Res: tocava 'l timbal.

—¡Ho veus com sí que feyas? ¿Ho veus com ets un mentider?

—Oy que nol! ¿Tocar el timbal es ser mentider?

—Ja veurás. Aquest timbal te l' han portat els Reys, pero no perque escandalitzis la casa. ¿Ho tens entés?

—¡Es dir que no hi puch jugar?

—Jugarhi sí. Pots jugarhi, pots penjártel al coll, pots passejart' hi; pero aixó sí, sense fer soroll.

—¡Ah! ¿No puch tocarlo?

—No senyor.

Aixís, prescindint de las causas, ens trobém nosaltres avuy.

Tením un periódich.... dich un timbal molt ador-

—No hi ha remey... Hauré de buscar algú que 'm regali una capa.

nat, molt tivant, molt bonich, però... no 'ns el deixan tocar.

MATÍAS BONAFÉ.

COMPARANSA

La romaguera comparo á una nena de la escala que per sos fets y sas obras hi te bastanta semblansa.

Va venir á Barcelona, va posarse de criada, y llavors era una mora primerenca, verda, amarga.

Al cap d'un any de servir ja 'ls joves se la miravan, era mora vermellenca que fa goig, pro encar' es apre.

Als dos anys ja era una mossa guapa que 'ls balls freqüentava, y llavors ja era una mora negra, dolsa, assahonada.

Mes tart he sapigut qu'era la tal nena una... de tantes y que alguns que l'han tractat han suferit *esgarrinxadas*.

EMILIO SUNYÉ.

PRINCIPAL

Ab bon éxit vá estrenarse 'l sainete *Las ensaimadas* original de 'n Teodoro Baró. Es una obreta senzilla pero ben desarollada y plena de xistes molt gustosos: en fi, es una ensaimada ben cuyta y estufadeta qu'está dihent: «meu-jeume.»

Producció catalana en porta: *La Tramontana*, drama en tres actes. Per *supuesto* que no bufará fins que siga fora

LA REJANE

Poch podem dir de ciencia propia respecte á la famosa actriu, qu' en son pelegrinatje artístich, ha dedicat cinch vetlladas ala barcelonina. Anit doná la primera funció y aquest número, al eixir del teatro, ja havia entrat en màquina. Contentinse avuy els nostres lectors, ab la part gráfica, recomenantlos de pas que no deixin de anar á veure á una artista universalment celebrada.

LICEO

Lo mestre Marty ha resultat un mestrás, dominador en absolut del *Tristano e Isotta*, fins al extrém de que tan complicada partitura no tanta per ell ni 'l mes petit secret. Es admirable la manera que té de brillantarla, fentla intel·ligible fins als esperits mes refractaris á la música del colós de Bayreuth ¡Be mereix una calurosa enhorabona qui ha fet donar un pas tan extraordinari á la cultura musical del públich del Liceo!

**

La Bohème, rica bresca del art italiá modern, ha tornat á trobar lo públich lleminer de sempre, que cada nit que la posan se n' llepa 'ls bigotis. Francament, no n' hi ha per menos ab la parella Storchio y Bonci, que semblan nascuts expressament pera interpretar los dos papers culminants, ab la Martelli qu' encarna admirablement la part de Musette; ab los barítonos Puiggener y Moro y 'l baix Navarrini perfectament ajustats tots tres á las exigencias de sos respectius papers.

Aixis es que 'l públich s' hi torna boig. ¡Vé tan de gust un platet dols, després de un gran ápat wagneriá!...

ROMEÀ

¡Molt bé, Sr Iglesias!

¡No veu com en las obras, escénicas, lo principal es endá-

vinar l' assumpto? El de *La Resclosa* es molt humá, y com que l' autor el sent, resulta emocionant en alt grau. Per aixó sabis y profans uneixen sos aplausos, perque á tots atrau é interessa lo drama intens que palpita en l' acció y pren forma espontánea en las situacions, en lo moviment y en lo caràcter enter dels personatjes.

No faltará qui tathi l' obra de una mica crúa... Ríguisen, Sr. Iglesias, y digali á qui tal cosa alegui, que si la vol més cuyta, la deixi estar mes temps al foc. Los convencionalismes de una moral casulana s' han de desterrar de l' esfera del art masclé. Qui 's preocupi exclussivament de semblants escrúpuls abstingui's de anar al teatro y vaji-se'n al sermó... ey, sempre que prediqui segons qui, perque també á la iglesia 's donan cassos... que en fi, val més no embrancarse.

La Resclosa es un gran drama, ple de vida, de realitat y fins d' espiritualisme: es un quadro lluminós, impregnat de sentiment, y animat de una granforsa suggestiva. L' acció es interesantíssima, lo desarrollo just y bastant equilibrat; los tipos y personatjes senten sempre 'l natural. Revela ademés una gran trassa en la preparació de determinadas escenas. Tot lo primer acte pot citarse com un modelo d' efecte teatral, efecte de bona lley sempre, producte espontani de l' acció mateixa. No se'n veuen cada dia d' actes aixis... y en lo teatro catalá casi bé may. Ell sol determina l' éxit de l' obra y 'l triunfo del seu autor.

¡Qué hi vol dir que 'l segon y 'l tercer—en especial el desenllás—no resultin de tanta forsa, si 'l fonament de *la Resclosa* es tant robust?

Ademés hi ha que admirar, en tot lo curs de l' obra, la forma externa: lo matís del dialéct, lo vigor y 'l relleu de un llenguatge ajustat á las condicions de cada personatje y de una naturalitat exquisida. Aixis es com s' ha d' escriure la prosa destinada al teatro, y no tothom ne sab, com no sab tothom de ajustar los colors y manejar los pinzells. Se naix prosita com se naix poeta. Lo sentiment del art es un dó de la naturalesa.

Lo Sr. Iglesias ha demostrat que pot volar ab alas propias, y que remontará tant mes l' espay, quant més sapi-ga despendres de preocupacions ibsenianas y de caborias masterlingüescas, que després de tot son verdaders convencionalismes. Suposo que l' éxit franch y calorós que ha tingut son últim drama, li haurá aclarit suficientment lo camí que li toca recorrer en lo successiu, si estima sa propia gloria y 'l prestigi del drama catalá.

Cal fer menció especialíssima de l' execució, que sigui de primera, per part de tots los actors, els quals sapigueren fondre sas qualitats propias al foc de una direcció intel·ligentíssima. Rebi l' enhorabona 'l Sr. Borrás á qui 's deu aquest impuls que promet dias gloriosos á la escena catalana. Los papers de un' obra no s' han de dir, s' han de viure, y tots els actors els viqueren: ell y son company el Sr. Fernández, la Sra. Delhom, interessantíssima en los passatjes de sentiment y la Sra. Munné, modelo de naturalitat, el Sr. Guitart y el Sr. Virgili.

INDAGANT

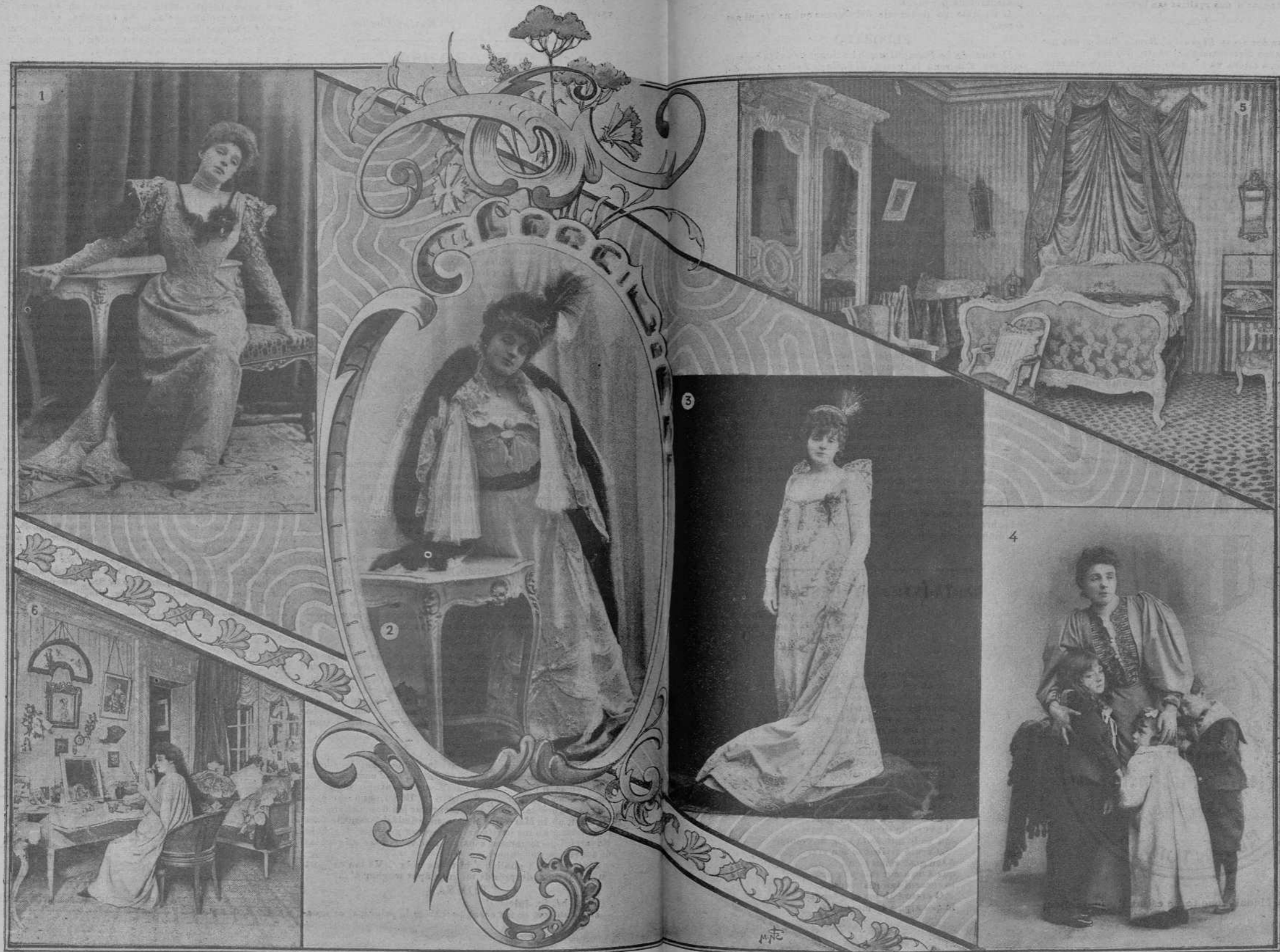

—Ab tota reserva....

—Digui.

—¿Qu' es veritat que ha tornat á sortir un altre sello... d' aquells?

Teatro Principal. Madame RÉJANE en algunas de sas creacions

1. La Parisienne.—2. Zazá.—3. Madame Sans Gêne.—4. Maison à pépées.—5. Lo dormitori de Madame Réjane.—6. Lo seu tocador.

Confessém que surtirem encantats del teatro, y plens d'optimisme, davant d'una realitat tan hermosa.

La pessa en dos actes *El general Bum... Bum* es una gata que dimana directament del teatro francès.

Per riure una estona va bé; pero sol per riure una estona, ab situacions que tenen mes d'estralfarías que de cómicas y ab xistes que no miran prim, quan tractan de fer pessigollas á n'aquella part del públich, qu'encare no li ensenyan la punta del dit ja 's recargola.

Just es consignar que *El general Bum... Bum* va cumplir aquest objecte. Els castellans ne dirian una producció regocijada.

NOVEDATS

Crech que tot Barcelona desfilará pel teatro del Passeig de Gracia, ahont se representa l'obra famosa de 'n Rostand *Cyrano de Bergerac* qu'estrenada á París s'ha passejat per tot lo mon proclamant arreu que hi ha una cosa superior á las imposicions passatjeras de la moda, tal es l'esperit caballeresch prenent vida en lo teatro.

Cyrano de Bergerac ab sas bravesas d'espantuxi, ab son nas deforme, ab son ingeni espurnejant y ab la delicadesa dels seus sentiments es una gran figura teatral que sempre encisarà á las multituds. Y ell sol es tota l'obra, per més que aquesta alcansa un relleu extraordinari ab sos animats quadros y ab l'intervenció de un gran número de personatjes ben defnits, ben dibuixats y moguts ab notable desembrás per la má experta de un mestre de la escena, dotat ademés de grans condicions de poeta.

L'obra, traduïda al castellá pels Srs. Via, Tintorer y Martí, que han procurat sortejar bonament las infinitas dificultats de la seva tasca, ha sigut posada en escena á tot rumbo en materia de decoracions y vestuari. Alguns trajos son de una propietat intatxable, revelant l'intervenció de una persona molt entesa en la materia.

Los actors, comensant pel Sr. González, encarregat del protagonista, seguint per la Srta. Olona que interpreta molt bé l'impátich paper de Roxana y acabant per l'últim partiqui, s'esmeran en donar vida á una producció que n te tanta en totes y cada una de sas escenas.

Aixís es que fins podente exigir dels actors alguna cosa més l'obra s veu y s' escolta ab gust, es aplaudida caluro-

sament en las situacions culminants y conta fins ara las representacions per plens.

L'empresa no podrà dir del *Cyrano* que no tregui nas á res.

ELDORADO

Després de *La Preciosilla* que ha tingut una vi la bastant efimera, s'estrená la pessa *El baile de Bellas Artes*, del Sr. Sabau, producció que si no 's distingeix per la seva originalitat en l'enredo del acció, te situacions bastant jocosas y animadas ab xistes ben trobats. Encare avuy figura en lo cartell, y 'l públich la saboreja ab gust.

L'obreta *Cambios naturales*. lletra de 'n Ventura de la Vega, música dels mestres Rubio y Lleó, te son principal atractiu en la presentació de quatre donas pertanyents á quatre distintas nacionalitats, ab son con que de cant y de patxinas. La napolitana Srta. Bordás, la espanyola senyora Alverá, la escocesa Srta. Taberner y la francesa senyora Campos son sens disputa la salvació de l'obra.

De manera que si 'l públich la donés en cridar als autors del éxit, á dreta lley haurian de sortir á rebre 'ls seus aplausos, los respectius papás de las Srtas. Bordás y Taberner y de las Sras. Alverá y Lluisa Campos, verdaders autors de aquell encís de donas guapas y seductoras

GRAN-VIA

Com á obras novas, cap: ara com á novetats no podém passar per alt la reaparició de la sandanguera Concha Martínez, antigua coneguda del nostre públich, y aplaudida ab calor en las obretas de sa especialitat.

Per aquesta nit s'anuncia l'estreno de la parodia: *¿Citrato? ¿De ver será!* Es de desitjar que l'obra resulti menos carrinclona que 'l títul.

Obra en estudi: *El traje de luces*, lletra dels germans Alvarez Quintero, y música del mestre Caballero.

TIVOLI.—CIRCO EQUESTRE

La domadora *Condesa de X* va presentarse dimars al vespre ab sos lleons. Confesso que l'espectacle es interessant, perque 'ls lleons de la Condesa no tenen res de sonsos.

Y ara 'ls diré que si jo 'm trobés al lloch de qualsevol d'ells, de una urpada li treuria la careta.... Al pensar que lo millor de la dona es el pamet de cara, no 's comprén que ella se la tapi! ¿Ho fa realment perque es condesa y 's dona vergonya de fer de domadora, ó per no estar prou satisfeta de la seva hermosura?

Ecco il problema.

De totes maneres si es condesa verdadera ó apócrifa no se sabrá fins que algún dels lleons l'esgardissi, y vegi 'l públich de quin color tela sanch.

N. N. N.

PREMI AL MÉRIT

Projecte de Medalla que te en estudi l'Ajuntament.

CARTA-ÍNTIMA Y DESCLOSA

(que á una noya de Falset
encorreuarli 's proposa
son ex-novio Miquelst.)

Variable y cínica dona
que ab rubor artificial,
mes que de cap cosa bona
ets amiga de fer mal:
No sé que motiu dels grossos
t'hagi dat lo mes petit,
pera malehirme 'ls ossos
com crech que m'has malehit.
Jo que 'l cor portava encare
á la má, sentme ilusions
com aqueta jesnitas d'ara
que se 'l penjan pels balcóns;
Jo, que de tú he rebut probas
que no 'ns está bé retreure...
Si avuy ton carinyo 'm robas,
¿qu' es lo que de tú haig de creure?
¿Creuré arribat lo teu vici
á tan gran refinament,
que á un amor fals y fictici
lo encarni tan réalment?...
O creuré ab los ulls tancats
lo que algú á ta mare nota,

y es: qu'entre mil qualitats
exerceixi de... *devota?*...

Si es vritat qu'es tan castissa,
no es estrany que pegui fort
ni que de tant entrà á *missa*
algún cop vagi de tort;

Mes com que no vull fé historia
perque no ho creguis venjansa,
sols t'envio per memoria
aquestas quas de pansa:

¿Recordas... (ni se'l que t' deya)

ah, sí: ¿Sabs l'estiu passat?

¿Eh, quina calor que feya?

Donchs jo, sempre al teu costat

pel carré y á casa teva,

tarde, y vespre y demati

pregontante si erats meva,

y tú responent que sí;

¿Recordas quantas vegadas

m'has dit aquet mot, traydora?

¿No? jo las tinch apuntadas:

trenta dugas, sí, senyora.

Y al poch temps que m'conexias,

¿recordas que vam fé un viatge?

Ara veig bé que tenias

ja alguns anys d'aprenentatje.

Tú y jo sols en lo vagó;

jo ab los teus cabells jugava

y... crech qu'era ab la caló

que la cosa s'animava.

¿Recordas qu'entre 'ls meus brassos

vas rebre sense esquiva 'ls

aquella pluja d'abrossos

y petóns *llabi-dentals?*...

De petóns tornats ab mimo,

y fins demanats, més tart....

¿Recordas aquell: ¡T' estimo?...

¿Recordas, jo, que cobart....

quan tú (potsé de luxuria)

y jo (de vergonya) rojos

al véurens marxá ab tal furia,

vas dir que semblavan bojós?

Donchs sí, ab tot aquest amor

me pintavas la cigonya;

Creu que 's necessita humor...

y una gran poca vergonya;

Mes com no vull que t'alabis

de que te m'has passejat,

ningú sabrá dels meus llabis

lo qu'entre 'ls dos ha passat.

Y encare gracias t'envio

y perdono 'ls teus extrems

que m'han evitat un *lío*,

donantme un avis á temps.

Lo que no t'puch perdonar

es, que com si fós un lladre,

volguessis veure'm portar

lligat pe'ls mossos d'esquadra.

Si no més perque t' seguia

volias que m'agafessin,

si m' caso ab tú, mereixia....

iqué sé jo!... que m'fusellessin.

Y si creus qu'en lo que t'dich

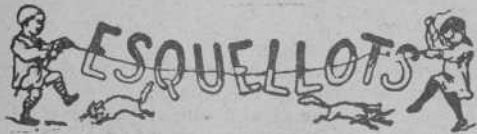
malas intencions denoti,

fesme portar á Montjuich

á retorsarme.... 'l bigoti

Per la copia,

PEP LLAUNÉ.

¡Per tí ha arribat el día!
Dijous de la senmana que vé—si no hi ha *nove-*
dat, perque, com ja poden comprendre, en los temps
que corrém no pot assegurar-se res—apareixerá l'
ALMANACH DE «LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»
PERA 1900.

Tinguin la bondat de passar los ulls per la plana
d'anuncis del present número y vejin las reformas
extraordinarias qu'en ell hem introduhit y de las
quals doném allí una lleugera noticia.

La cuberta, quín original va ser encarregat á un
eminent artista catalá resident á París y que per sí
sola constituheix una joya, ha sigut tirada valent-
nos de la *tricoloria*, nou procediment pera reprodu-
hir los traballs en colors sense limitar lo número d'
aquést. Cridém especialment l'atenció del lector
sobre aquest nou sistema d'estampació,—del qual
nosaltres som dels primers en ferne us á Espanya
—tant per la seva perfecció insuperable com per
creurel destinat á grans y maravellosas aplicacions
artísticas.

Entre las varias milloras qu'en la plana d'anun-
cis detallém, mereix especial menció la *carpeta* que
cubrirá cada exemplar del *Almanach* y á la qual hi
anirá adherit el nostre selo.

Y no 'ls dihém res més, perque 'l gust de la sor-
presa es un gust com qualsevol altre, y no volém
privar d'ell als nostres estimats lectors.

Ja ho saben: dijous que vé día 30 d'aquest mes,
l'*Almanach* de LA ESQUELLA al carrer.

Celebrariam que fos del seu agrado. Creguin que
per conseguirho hi hem fet tot lo que hi hem sa-
pigut.

Parlém del bisbe Sapera qu'en aixó no hi ha
perill.

Signé aquest prelat un dels que ab mes zel tra-
ballaren pera la terminació de las obras de la Seu:
tot lo que s'hauria pogut gastar en donarse vida de
bisbe, ho va invertir en pedra picada, en cals, y en
jornals de paleta y de manobra. Aixís es que al mor-
rir lo día 17 de novembre de 1430, 'l cabildo va acor-
dar ferli un sepulcre que sigués l'admiració del
mon.

Y en efecta... l'altre día van inaugurar-lo. Y la
momia del bisbe Sapera, en perfecte estat de con-
servació, (perque á lo que 's ven en aquells temps
per embalsamar gastavan mes bons materials que
avuy día) va ser trasladada desde l'arxiu al sepul-
cre instalat en una de las capellas de la Basílica.

Un sepulcre ben modest.... Veritat es que 'l cabil-
do pera cumplir la seva promesa, ha necessitat que
transcorreguessen no mes que 469 anys.

**

Si jo m'trobés en el lloch de D. Manuel Girona,
francament, m'escamaria y ab rahó.

Si á un bisbe que tant va fer, li han donat tan poca
cosa y l'han fet esperar mes de quatre sigles y
mitj, ¿qué li donarán á n'ell y quant temps farán
esperarlo?

Miris en aquest exemple, y trobará que per més
que posi á interés compost els diners que li costa la
fatxada, no li surtirán els comptes.

A Madrit, á conseqüencia de la *huelga* del perso-
nal dels tranvías, tothom va á peu.

Aquí á Barcelona, en cambi, tothom va... al hos-
pici en cotxe.

Una noticia de Reus:

«Hoy ha ocurrido en esta ciudad un sensible ac-
cidente que ha sido objeto de todas las conversacio-
nes. Una joven llamada María Vergés Font ha man-
dado á la sirvienta de la casa á comprar sal de Ma-
drid para purgarse, falleciendo poco después de
tomada la pócima.

»Parece que la desgracia se debe al dependiente
de la droguería.»

Un subscriptor ens pregunta:
 «Com noto que cap diari local parla del Ajuntament, desitjaria saber si LA ESQUELLA DE LA TORRATXA 'n dirà alguna cosa.»
 Resposta:—Fugi, home, fugi... ¿qu' está de broma vosté?

Una semblansa:
 «En qué se semblan els periódichs barcelonins y 'ls melons?»
 —En que hi ha qui 'ls *tatxa*.

L'legeixo:
 «D. Pau Barbé ha presentat per escritá la Secretaria de la Diputació, la dimissió del càrrech de diputat provincial pel districte de Vilanova y Geltrú que venia desempenyant.»
 ¡Ay pobres diputats provincials! Haventse'n anat el barbé de la casa ¿qu' 'ls afeytará?

¿Qué compón la quadratura del círculo, el moviment contínuo y la direcció dels globos, al costat de l' invent portentós que acaban de realisar els Srs. Pasqual y Pagés, químichs-farmacéutichs de Mataró?

¿No saben de que 's tracta?
Nada menos que del cultiu del bolet.
 Aquesta rica producció vegetal, que fins ara naxia espontáneament sols durant una curta temporada de l' any entre la brosta dels boscos, podrá obtenirse á voluntat del home, sempre que convinga. Ja s' obtenían els *champignons* francesos, que per cert son bastant insípsits; pero en lo successiu s' obtindrán rovellóns y retjos, muixarnóns y peus de rata, llanegas y russinyols, conservant tota l' aroma bosquetana.

¿Els sembla poch poder menjar bolets tot l' any?
 Precisament, avuy com avuy, es un bon tip de bolets lo que 'ns fa mes falta.

Un vehí de aquesta ciutat se queixava l' altre día de haver rebut una carta certificada, pero no un bitllet de cent pessetas que incluhía en ella l' seu corresponsal.

Las cartas y las personas
 son totalment diferents:
 pera viatjar las cartas
 no necessitan bitllet.

A la porta de una botiga de la Riera del Pi, avuy Carrer del Cardenal Cassanya, s' hi llegeix lo següent rétol manuscrit:

«Establiment tancat
 porque aixís ho ha manat
 la militar autoritat.»

¡Y després dirán que la forma poética está cridada á desapareixer!

Ja ho veuhem: quan els escriptors l' abandonan, els botiguers l' aculleixen.

L' altra nit passava de una dotzena la renglera de tranvías eléctrichs paralísats á la Rambla y á la Plassa de Catalunya.

¡Feyan un goig, tots ells ab las llums apagadas, y sense poder anar endavant ni endarrera.

—¿Saben qu' es aixó?—deya un transeunt—que á la fábrica d' electricitat se 'ls deu haver acabat l' oli.

Un eco que m' envia un colaborador carrilaire:
 Lo Monte-pío de la companyia de Tarragona á Barcelona y Fransa es mort com ella; pero 'ls seus socis segueixen pagant. M' asseguran que la de

UN QUE NO 'S FICA EN RES

—A mí, mentres me deixin anar ben elegant, del demés tant se me 'n dona.

Madrid, Zaragoza y Alicante no té semblant institució: ¿Ahont anirán, donchs, á parar els fondos de aquell?

—Als Llims.

—Es molt possible. Son tan ignocents els pobres empleats, que als diners qu' encare avuy afuixan, els hi toca de dret aquest destino.

La *Catalana* te autorisació del arcalde per establir un nou servey de ómnibus á cinch céntims el trajecte, entre las plassas de Urquinaona y del Teatro, passant pel carrer de Fontanella.

Mentres no succeheixi alló que li va passar fa poch dias ab lo trajecte al monument de Clavé:—Lo permís avuy te 'l dono y demá te 'l prenc!

No es possible que l' arcalde, siga qui siga, aixali las iniciativas de una empresa que tant se desvetlla per la comoditat del públich, y á la qual deu Barcelona la baratura en aquest medi de locomoció.

BARCELONERÍAS

—D' aixó del Transvaal ¿no n' sab res de nou?
—Deixis de romansos.... ¡Prou que 'l tenim aquí 'l Trasbals!

Un periódich local publicava días enrera un article de *ciencia amena* titulat: *Hombres incombustibles*.

La oportunitat de la tal publicació salta á la vista, perque avuy, lo que convé sobre tot es no *cremarse*.

Sellos per la dreta.... sellos per l' esquerra. Els uns ab lo retrato de fulano; els altres ab l' efigie de sotano.... Y ara de un color.... y ara de un altre.... Vaja, que 'ls coleccionistas no s' entenen de feyna.

La *Unió catalanista* va treure l' invent, y ara 'ls demés se 'n aprofitan.

¡Qué s' hi ha de fer!.... Aquesta qüestió dels sellos porta ben marcat el *sello* del carácter catalá que sempre ha tingut per distintiu l' esperit de imitació y l' afany de competència.

Llegeixo:

«Com se vesteixen algunas reinas:—La de Rumania, coneguda en literatura per Carmen Silva, porta vestit blanch, gris ó roig, segons escrigui versos, prosa ó dramas.»

Ayay. ¿Y com se vestirà per escriure un drama en vers y en prosa?

Deurá posarse una pessa de cada color.

Continúo llegint:

«La reina de Italia sembla qu' es la que gasta mes en vestits. Posseheix una colecció de mocadors de un valor inapreciable: entre ells n' hi ha un de randa de Venecia que val 15,000 franchs.»

¡No li arrendo la ganancia 'l día que tingui un costipat de nas! ¡Quina manera de gastar!

Y va l' últim:

«La Tsarina, ab tot y adorar la senzillesa, se vesteix ab un gust refinat: tots els seus trajos son fets á Paris. Además es la soberana, entre totas las del mon que té 'l peu mes petit. Calsa 'l número 32. Segons se diu una trepitjada seva no fa cap mica de mal.»

Aixó serà segons com, y no dependirà tant de la trepitjada com dels ulls de poll que puga tenir el que la rebi.

Un eco de París:

«L' altre dia una senyora comprá en el *boulevard* un gosset negre admirablement rissat.

»Pochs días després el gosset se li posa malalt, y envia á buscar á un veterinari, qui després de un escrupulós reconeixement trobá que 'l gos estava cusit en una pell que no tenia cap relació ab la seva rassa verdadera.

»Descosida la pell, el gosset se oferí tal com era del seu natural, un peté ordinari.»

S' ha de dir que aquí encare no hi hem arribat á la falsificació de gossets.... pero déixinho anar que si hi ha la vida no faltarà qui s' hi dediqui.

Una senyora té onze fills y va pels dotze.

Aixís ho dona á comprendre en una tertulia.

Y un dels senyors que l' escoltan li diu ab lo major respecte:

—L' enhorabona, senyora! Ben clarament se veu que va casarse ab un especialista.

Eran dos en l' agonía,
sogra y gendre.

—Pare Etern!

deume la gloria—crijava
ella, y 'l gendre exclamava:
—Sí? Donchs deume á mi l' infern.

CONGRE GOS.

Calculin si es embustero
lo vell senyor Recolons
que no ha estat may turroneo
y diu: *quis acaba 'ls turroneos*.

SANCH DE CARGOL.

Digué en Pep á n' en Magi:

—Escolta: ¿per qué no vas
al enterro de 'n Borrás
sabent que va mori ahí?

—Per qué no hi vaig? Ben clá 's veu
(respongué en Magi formal)
si jo 'm moro, per mon mal,
ell tampoch vindrà á n' el meu.

J. MORET DE GRACIA.

Un carreter molt taujá
serio deya l' altre dia,
que sols un trago bebia
de vi després de menjá.
Pero 's guardá bé de di
aquell grandíssim mussol,

qu' ell ab un trago tot sol,
se beu... ¡un litro de vi!

FRANCISCO LLENAS.

La disciplina alemana.

A bordo de un acorassat, s' embarcava per primera volta un subcontinent acabat d' eixir de l' escola. La mar s' agitava y 'l barco cap-bussava moltíssim, y al pobre tinent una suor se n' hi anava y l' altra li venia.

Al veure'l tot esgroguehit de cara, un capitá li pregunta:

—¿Que no 's troba bé?

—En efecte, no sé lo que 'm passa... tinch una gran angunia... Fins diria que comenso á marejarme.

—Fassis portar una palangana.

—Aixó no, capitá... Vosté no 's mareja pas... tampoch puch marejarme jo... Aixó seria faltar á totes las lleys de la gerarquia militar... Ara si 'm permet dirigirli una súplica, li demanaria que cuytés á marejarse... porque jo estich que ja casi no 'm puch tenir!

L' extrém del egoisme.

—Manel, donam un puro.

—Noy, impossible: no tinch sino 'l qu' estich fumant... y altres sis per després.

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª KARADA.—*Es ti ma ri a.*
- 2.ª Id. —*Si de.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Mania—Anima.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Para una modista un sastre.*
- 5.ª LOGOGRIFO NUMERICH.—*Avelino.*
- 6.ª GEROGLIFICH COMPRIMIT.—*De punta á punta.*

KARADAS

1

Estimada Sis quart-tres:
he sapigut que ton pare

vol ferme un ull *quart* vellut
y vol inflarme *tres* cara.

Ja sé que no vol que ab tú
enrahoñi més desde ara
perque faig d' *hu dos-tres-quart*
y l' ofici no li agrada.

Mes com sé que tú m' estimas
y un disgust no podrás dar-me
te recomano per Deu
que no pensis olvidarme.

Pro deixant tot aixó apart
y entrant en altra materia
te espero *sis tres dos-tres*
del carrer de Ramalieras.

Espero no farás falta,
ja sabs prou que demá es festa
y que jo *quart* ballá ab tú
crech que may me *hu dos-cinch-sesta*.

També 't dech participar
que ara 'm cambio de casa
y m' estaré á un altra *tot*
que hi ha al carrer de las Pansas.

Ab aixó faig punt y plego,
estímam forsa rateta
y tú reb un petó encés
dels llabis de 'n Ramon Cresta.

F. LAUDA.

II

Sols per mascle es mon *primer*,
mon *segón* sols per femella:
y una noyeta molt bella
porta lo meu nom enter.

F. SERRA.

ANAGRAMA

Al mercat de Sant Antoni
hi conech una *Total*
que, sense diu's cap mentida
sa *total* sembla un timbal.

SISKET D. PAILA.

INTRINGULIS

a a a a a

Formar ab aquestas cinch vocals y set consonants lo nom
de un poble, provincia de Tarragona.

AMANDO MRSEGUER.

LOGOGRIFO NUMERICH

1	2	3	4	5	3	7	8	9	—Poble catalá.
6	6	5	3	4	8	9	3	—Carrer de Barcelona.	
4	2	7	4	2	3	5	—Poble catalá.		
3	5	7	7	8	5	—			
1	2	7	4	5	—				
2	6	2	4	—					
2	6	8	—Carrer de Barcelona.						
3	8	—Nota musical.							
9	—Consonant.								

JOSEPH VILÁ.

CONVERSA

- D' hont vens tan depressa, Filomena?
- Vinch de comprar...
- Qué?
- Lo que tú has dit.

GALÁN PER TOT.

GEROGLIFICH COMPRIMIT

FA

UN RELLOTJER.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

A. López Robert, impresor, Asalto, 69.—Barcelona.

Avis als lectors y al públich

LO PRÓXIM
DIJOURS

30 de NOVEMBRE

sortirà l'

ALMANACH

de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

pera l' any 1900

**Magnífica cuberta
en colors**

tirada per medi de la

TRICROMIA,

nou procediment que supera en perfecció á la litografia y que ha produhit una revolució en lo mon del Art.

**LOS DOTZE MESOS
en colors,**

originalsimsas notas modernistas.

Profusa ilustració, deguda als primers artistes de Catalunya y d' Espanya.

Text variadíssim, original del més notables escriptors de la terra.

Cada exemplar del Almanach anirà dintre d' una **CARPETA** de paper de seda, closa ab lo **SELLO** especial de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA, y costará, com sempre,

**UNA
pesseta**

SORTIRÁ

lo próxim dijous

30 de Novembre

SOBRE 'L MATRIMONI
6
L' HOME DELS DUPTES

CAPRITXO FISONOMICH

PER

Carlos Allen Perkins

Suposém que 'm caso,

y que topo ab una dona ¡boníssima!

que ab las sevas salamerias

me fá completament felis!...

Pero ¿Y si m' enganya?

Sufriria molt!

M' estiraria 'ls cabells...

!!!La mataria!!!

Y sempre duria á má un veneno,

que produhintme horribles dolors,

y suors de mort

acabaria ab la meva existencia,

Pero, com aixó no 'm convé

per si acás... no 'm caso.